

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Tasa-arvo teoiksi ja todeksi

Selvitys sukupuolten välisten ja sisäisten oppimistuloserojen syistä ja taustoista perusopetuksessa 2020–2021

JULKISTAMISWEBINAARI 31.8.2021

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Avaussanat

Johtaja Harri Peltoniemi

Selvityksen taustaa

OKM on asettanut Karvin tehtäväksi selvittää sukupuolten välisten ja sisäisten oppimistuloserojen erojen taustaa ja syitä. Selvitys liittyy hallitusohjelman Oikeus oppia – tasa-arvoinen alku opintopolulle kehittämisohjelmaan.

Selvitys liittyy Kansallisen koulutuksen arviointisuunnitelman 2020–2023 oppimisen ja osaamisen kehittämisen sekä yhdenvertaisuuden edistämisen painopistealueille.

Asiantuntijaryhmän jäsenet

Arto Ahonen, yliopistotutkija, Jyväskylän yliopisto

Venla Bernelius, professori, Helsingin yliopisto

Kristiina Brunila, professori, Helsingin yliopisto

Malin Gustavsson, Ekvälita

Merja Kauppinen, yliopistonlehtori, Jyväskylän yliopisto

Juho Norrena, opetuspäällikkö, Lapuan kaupunki

Jaana Saarinen, Kirsi Siekkinen & Tanja Laimi, Karvi

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Sukupuolittuneet ja eriarvoistavat käytännöt perusopetuksessa

Jaana Saarinen & Kirsi Siekkinen

Selvityksen tavoitteet

Selvityksessä tarkastellaan, mitkä tekijät ovat sukupuolten välisten ja sisäisten oppimistulosten taustalla ja syinä. Teemaa tutkitaan myös koulutuspolitiikan, sukupuolten tasa-arvopolitiikan ja työllisyyspolitiikan näkökulmista.

Selvityksen tavoitteena on tuottaa tietoa siitä, millaiset tekijät edistävät tai estävät koulutuksellisen tasa-arvoisuuden toteutumista sekä miten voitaisiin tasoittaa oppimistulosten taustalla olevien tekijöiden vaikutuksia.

Tuloksia voidaan hyödyntää koulutuksellisen tasa-arvon edistämistä koskevien kehittämistoimenpiteiden valmistelussa ja toteuttamisessa.

Havainnot koulutuksellisesta tasa-arvosta

- Tasa-arvo on ollut ideologinen lähtökohta koulutuksessa, jonka tavoitteet ovat edelleen saavuttamatta
- Tasa-arvon edistämiseksi tarvitaan aktiivista ja tietoisista rakenteiden ja käytänteiden muuttamista.
- Koulukohtaisia tasa-arvosuunnitelmia tehdään puutteellisesti, ilman konkreettisia tekoja.

Havainnot sukupuolten segregaatiosta

- Opetushenkilökunnan työn suuren merkityksen vuoksi opettajankoulutukseen ja koulun tasa-arvotyöhön tarvitsee kiinnittää erityistä huomiota tasa-arvon kannalta.
- Sukupuolten segregaatiota on pyritty vähentämään erilaisilla hankkeilla, joiden ongelmia ovat olleet esimerkiksi toiminnan lyhytkestoisuus, yksipuolisuus ja rajautuminen hankkeen omaan piiriin.
- Normittavaan puheeseen ja tekoihin puuttamalla puretaan ennakkoluuloja ja vaikutetaan syrjintään.

Havainnot oppimistuloserosta

- Osaamisen eriytyminen ja sukupuolten sisäiset osaamiserot kasvavat.
- Osaamiseen vaikuttaa sukupuolta enemmän esimerkiksi oppilaan asenne ja motivaatio, jatko-opintosuunnitelmat ja sosioekonominen tausta
- Yhteiskunnan sosiaalinen, alueellinen ja väestörakenteeseen perustuva eriytyminen haastaa koulutusjärjestelmää sekä kansallisella että paikallisella tasolla, niin harvaan asutuilla seuduilla kuin suurkaupunkien sisällä.

Havainnot ja eriarvoistavista rakenteista

- Kouluissa ei usein osata kohdata erilaisuutta, mikä aiheuttaa oppilaille ongelmia
- Oppimiseen vaikuttavat koulun arjessa useat asiat, esimerkiksi rajoittavat oletukset ja stereotyyppit, väkivallan pelko, rasismi, syrjintä, seksuaalinen, kiusaaminen
- Nuorten terveys ja hyvinvointi on sidoksissa heidän subjektiivisiin kokemuksiinsa mukaan ottamisesta, tasa-arvoisuudesta ja hyväksynnästä.
- Elinympäristö luo erilaisia tulevaisuudenkuvia sukupuolten välillä ja sisällä

Havainnot kouluhuvinnoista ja oppimistuloseuroista

- Suurin osa lapsista ja nuorista voi hyvin.
- Oppilaiden osallistumisessa ja kouluhuvinnoissa on vielä parannettavaa.
  - Tosiasiallinen osallistuminen, erilaiset osallistumisen muodot
- Koulun kiinnittymistä lisää koulun arvoihin samaistuminen ja koulun ihmisiltä saatu hyväksyntä ja tuki, osallisuus ja vaikutusmahdollisuudet.
- Hyvinvoinnin ongelmat kohdistetaan usein yksilöön, ei niitä aiheuttaviin rakenteisiin.

TASA-ARVO TEOIKSI JA TODEKSI

Sukupuolten sisäisten ja välisten oppimistuloserojen syitä ja taustoja perusopetuksessa

JULKAISUT 19:2021

Saarinen Jaana | Siekkinen Kirsi | Laimi Tanja | Ahonen Arto
Bernelius Venla | Brunila Kristiina | Gustavsson Malin
Kauppinen Merja | Norrena Juhon

Tasa-arvoinen koulutus ei voi toteutua, ellei kehitetä samaan aikaan myös tasa-arvoista yhteiskuntaa.

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

**Opetusministeri
Li Andersson**

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Perusopetuksen tasa-arvoihanteesta tasa-arvotekoihin

Paneelikeskustelu 31.8.2021

Keskustelussa mukana:

Kristiina Brunila, professori, Helsingin yliopisto

Juho Norrena, opetuspäällikkö, Lapuan kaupunki

Hanna Rahkonen, varapuheenjohtaja, Suomen Opettajaksi
Opiskelevien Liitto SOOL ry.

Jaakko Salo, koulutuspolitiikan päällikkö, OAJ

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Millaisia tasa-arvoon
liittyviä kysymyksiä olet
viimeksi kohdannut
omassa toiminnassasi?

Oppimistuloseroista

Osaaminen on eriytynyt ja sukupuolten sisäiset osaamiserot kasvavat. Heikompien, sekä poikien että tyttöjen, osaaminen on heikentynyt edelleen, parhaiten menestyvät korkeakoulutettujen lapset.

Mistä tämä sukupuolten sisäisten oppimistuloserojen kasvaminen kertoo?
Mitä on sen taustalla?

”Tasa-arvoa koskevia kamppailuja ei käydäkään ensisijaisesti tasa-arvoasenteissa vaan tasa-arvotiedoissa” (Ylöstalo 2019)

Selvityksessä on osoitettu, miten rakenteet ja käytännöt yhteiskunnassa, koulutuksessa ja koulun arjessa tuottavat erilaisia toimintamahdollisuuksia. Ne rakentavat ja ylläpitävät erilaisia olettamuksia, kohtelua, hierarkioita eri sukupuolille sekä erilaisista taustoista tuleville lapsille ja nuorille.

Millaisin konkreettisin keinoin voitaisiin tarttua koulutuksen eriarvoistaviin käytäntöihin?

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Päätössanat

**Elina Harjunen, varhaiskasvatuksen
ja yleissivistävän yksikön johtaja**

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

**Kiitos keskustelijoille
ja kaikille webinaarin
osallistuneille!**